

Minnesstenen i S:t Hans.

Gå ut i din kyrka eller i annan åldrig kyrka, böj dig ned, se på undersidan af bänkar och bord, så finner du målningar, se på undersidan af stenar eller bjälkar som ligga som tak öfver dörrar, fönster och andra öppningar eller nischer, så skall du nog få syn på en bildsten, en runristning eller någon annan märkelig ornering, som ej ens forskaren vet om. Men — kom ihåg att du ej får knacka eller skrapa på eller eljest på något sätt röra det märkliga du finner. Inberätta blott till närmaste sakkunnige, t. ex. Fornsalens förståndare i Visby, hvad du sett. Blott vetenskapsmannen på området har rättighet att undersöka ditt fynd.

Detta är skrivet därför, att jag så många gånger förvånat mig öfver, hur mycket som ännu fins kvar på Gotland från gamla tider som ingen vet om. Förstöres det ej, kan det gärna ligga, tills forskaren hinna ta reda på det. Men i många fall skadas eller rentaf förintas fädernas arf, tack vare att man ej vet om det.

Nu händer det ibland, att man ej behöfver göra sig så stort besvär som att böja sig ned eller gå upp på en vind eller ned i en källare, för att få skåda märkliga ting. Som i S:t Hans. Där låg ännu i september anno 1914 i öppen dag en sten med en inhuggen bandslinga, den som bilden visar, utsatt för all otreflig åverkan. De kringboende fruarna rensade sin fisk på stenen, knäckte mörghpiporna i soppköttet och — kanske det värsta — slängde sina slaskhinkar på bandslingestenen, när de skulle tömma det flytande innehållet in i S:t Hans' kyrkas långhus. Säkert var det ej någon som helst förstörelselusta som kom folk att handla så. Man visste ej om stens betydelse. Det gjorde inte vetenskapsmännen af facket heller, fast säkert mer än en af dem trampat på den

Slingan är ej huggen i stenen då S:t Hans bygdes under medeltidens romanska period, den är af äldre datum. De äldsta nordmannakorsen på engelska ön Man, de från 900-talet, äro prydda med slingor, hvars former minna om vår afbildnings. Men den engelska ornamentiken är rikare, mera komplicerad, så vi få anta Hans-stenens slinga vara äldre. Beslag och spännen från 600-talet funna i gotländsk jord ha också bandornament som likna. Någon gång i tiden mellan dessa båda århundraden, 600—900, har bandstenen tillhuggits.

Den restes vid den slingrande vägen upp på klinten, kanske för att minna om Visby-borgaren som dött, kanske för att berätta om vikingens vådliga färd på vida vatten. Det har måhända funnits runor på stenen ursprungligen. Det är ju blott en bit af den, som vi funnit. Resten ligger troligen kvar i S:t Hans' murar. Stenen stod i vägen för den nya kyrkan, förresten var den platt och bra och så lade bygningsmännen den där den sedan legat i 700 år, i botten till nordligaste fönsteröppningen på västra långhusmuren.

Är en sten som kan komma oss att minnas så mycket ej värd att bevaras och skyddas?

Efraim Lundmark.

Gott. Allehanda?

ONSDAGEN 2 DECEMBER 1914.

(E.L., fil.lic. i konst-historia; redaktör i Nord. Familjebok.)